

Łódź 10. 12. 2023 r.

dr hab. Robert Jundo
Wydział Sztuk Pięknych
Instytut Grafiki Artystycznej
Akademia Sztuk Pięknych
im. Władysława Strzemińskiego
ul. Wojska Polskiego 121, 92-726 Łódź

RECENZJA

Recenzja pracy habilitacyjnej, dorobku artystycznego oraz działalności artystycznej dr Anny Król – sporządzona w związku z przewodem habilitacyjnym w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie: sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki, wszczętym przez Radę ds. Stopni Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie.

PODSTAWOWE DANE

Podstawą do sporządzenia niniejszej oceny jest decyzja Rady Doskonałości Naukowej wyrażona w piśmie z dn. 28.03.2023 r., w którym wyznaczono mi rolę recenzenta w postępowaniu habilitacyjnym Pani dr Anny Król. Opinię sporządziłem opierając się na przesłanej do mnie dokumentacji, w skład której wchodzi:

1. Tom zatytułowany : „JAPONIZM – NATURA – ARTYSTA cykl aranżacji plastycznych wystaw ”- dr Anna Król
2. Całość dokumentacji w tym postępowaniu, zapisana na pendrive

Pani Anna Król od 1982 do 2004 roku zatrudniona w Muzeum Narodowym w Krakowie w Dziale Nowoczesnego Polskiego Malarstwa i Rzeźby: od 1999 na stanowisku kierownika działu; od 2001 na stanowisku p.o. wicedyrektora do spraw naukowych i zbiorów; od 1 stycznia 2002 wicedyrektora ds. naukowych i zbiorów; od czerwca 2002 zastępcy dyrektora MNK; od 1 stycznia 2005 w Muzeum (Centrum) Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, gdzie jest starszym kustoszem dyplomowanym i kuratorem. W Muzeum Manggha zajmuje się dawną i nową sztuką japońską, japonizmem jako efektem procesu trans kulturowego oraz sztuką nowoczesną i współczesną szeroko rozumianą, a także animal studies. Od 2000 roku aranżuje plastycznie wystawy w kraju i za granicą.

W zakresie sztuki, dydaktyki, edukacji i upowszechniania wiedzy:

- od 2000 pracuje w Akademii Sztuk Teatralnych im. Stanisława Wyspiańskiego (wcześniej PWST im. Ludwika Solskiego) na Wydziale Reżyserii i Dramatu jako wykładowczyni historii sztuki i kultury;
- od 2007 pracuje w Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Wydział Malarstwa, kierunek edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych; prowadzi zajęcia
- z kuratorstwa, edukacji muzealnej, metod upowszechniania sztuki i aranżacji plastycznej wystaw;
- od 2021 jako adiunkt na Wydziale Malarstwa ASP na kierunku edukacja artystyczna kieruje Pracownią Edukacji i Upowszechniania Sztuki;
- od roku akademickiego 2022/2023 kieruje Katedrą Edukacji Artystycznej na Wydziale Malarstwa krakowskiej ASP.

OCENA AUTOREFERATU I WSKAZANEGO OSIĄGNIĘCIA (DZIEŁA HABILITACYJNEGO), OCENA OSIĄGNIĘĆ TWÓRCZYCH KANDYDATA

W analizie autoreferatu Pani dr Anny Król zauważam, że artystka retrospektywnie przygląda się własnym dokonaniom, budując klarowny obraz dojrzałego i świadomego artysty. Jej podejście do analizy jest skrupulatne, kładąc nacisk na rzetelną eksplorację dziedziny artystycznej. Prezentacja obszaru poszukiwań oraz kolejnych etapów rozwoju artystycznego jest przekonująca i czytelna. W autorefleksji Pani dr Anny Król ujawnia się dojrzały światopogląd w kontekście działań artystycznych, co sugeruje głęboką wiedzę i zrozumienie zagadnień. Opis dróg rozwoju w kierunku sukcesu naukowo-artystycznego ilustruje determinację oraz zaangażowanie w dążeniu do doskonałości w sztuce.

Habilitantka przedstawiła do oceny osiągnięcia artystyczne na podstawie art. 219, ust. 1, pkt 2 i 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj.: Dz. U. z 2021 r. , poz. 478 ze zm.) tj. cykl aranżacji plastycznych wystaw składający się z pięciu ekspozycji: 1. **Poznanie. Zapominanie. Przebudzenie. Japońska sztuka buddyjska z kolekcji polskich**, 2. **Maria Sibylla Merian z kolekcji Kunstkabinett Strehler**, 3. **Botaniczne poszukiwania. Sztuka botaniczna w XXI wieku**, 4. **Ja, kot. Koty w sztuce Japonii i Zachodu**, 5. **Watanabe Seitei. Imaginarium natury. Z kolekcji Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha. Dar Raymonda Milewskiego**, prezentowanych w różnych przestrzeniach muzealnych. Ekspozycja wystawy w 2018 r. „Poznanie. Zapominanie. Przebudzenie. Japońska sztuka buddyjska z kolekcji polskich”. Kraków: Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, scenariusz i aranżacja plastyczna wystawy. W 2020 r. „Maria Sibylla Merian z kolekcji Kunstkabinett Strehler” Kraków: Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, scenariusz i aranżacja plastyczna wystawy. W 2021 r. „Botaniczne poszukiwania. Sztuka botaniczna w XXI wieku” Kraków: Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, kuratorka (z Sylwią Peter), aranżacja plastyczna wystawy. W 2022 r. „Ja, kot. Koty w sztuce Japonii i Zachodu” Kraków: Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, idea, scenariusz i aranżacja plastyczna wystawy oraz w 2022 r. „Watanabe Seitei. Imaginarium natury. Z kolekcji Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha. Dar Raymonda Milewskiego ” Kraków: Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, idea, scenariusz i aranżacja plastyczna wystawy.

Praca habilitacyjna Pani dr Anny Król koncentruje się na cyklu aranżacji plastycznych wystaw, które skupiają się na zainteresowaniach japonizmem i naturą. Centralnym elementem tych wystaw jest natura, która odegrała kluczową rolę w pierwszych doświadczeniach artystycznych Habilitantki. Otoczenie, w którym się urodziła, wyrastała i nadal w nim przebywa, stało się inspiracją i fundamentem jej twórczości.

Zdaniem Pani dr Anny Król, każda wystawa jest jak opowieść, posiadająca swój początek i koniec, czyli wejście i wyjście dla widza. W celu uniknięcia nudzenia publiczności, artystka stosuje różnorodne środki wyrazu, tworząc ekspozycje, które nie tylko prezentują prace, ale również przekazują pewne treści. Podkreśla, że wystawa powinna mieć coś do powiedzenia, pozostawiając trwałe ślady w pamięci widza. To podejście zyskuje uznanie, gdyż trudno nie zgodzić się z ideą, że dobra wystawa powinna być nie tylko estetyczna, lecz również komunikatywna.

Pani dr Anna Król traktuje wystawę jako rodzaj spektaklu, gdzie istnieje interakcja między odbiorcą a dziełem sztuki. Stawia ona na dialog między twórcą a widzem, umożliwiając spotkanie z artystą poprzez dzieło artystyczne. To podejście przyczynia się do bardziej zaangażowanego i osobistego doświadczenia sztuki przez widza.

Praca nad ekspozycją dawnej sztuki japońskiej oraz dziełami inspirowanymi kulturą japońską stanowiła znaczne wyzwanie dla Pani dr Anny Król. Zdawała sobie sprawę, że niektóre dziedziny tej sztuki mogą być postrzegane przez zachodniego, nieprzygotowanego odbiorcę jako zbyt niekonwencjonalne i monotonne. Istotne było uwzględnienie różnic w kryteriach oceny sztuki między tradycją japońską a europejską, co dodatkowo komplikowało zadanie.

W celu przeciwdziałania temu wyzwaniu, Pani dr Anna Król zadbała o szczególny sposób aranżacji omawianych wystaw. Starannie wybierała miejsca prezentacji, preferując asymetryczne formy o niezwykłym, tajemniczym wnętrzu zanurzonym w półmroku. Ważnym elementem była także organizacja przestrzeni, gdzie rytmiczne ustawienie bram, nawiązujące do teorii świątyń japońskich, miało swoje znaczenie. To podejście nie tylko wprowadzało unikalny charakter wystawy, ale również pomagało przełamać ewentualne początkowe obawy niezaznajomionego widza.

Ponadto, Habilitantka dbała o harmonię wizualną, precyzyjnie dobierając kolory ścian, podestów, cokołów oraz gablot, z uwzględnieniem formalnych cech prezentowanych dzieł. Całość kompozycji tworzyła spójną atmosferę, gdzie odpowiednio dobrany akcent stawał się chwilową dominantą, przyciągając uwagę i nadając każdej wystawie indywidualny charakter.

Oryginalność i innowacyjność twórczości artystycznej Pani dr Anny Król, wysoki poziom realizacji wystaw oraz różnorodność jej warsztatu znajdują pełne odzwierciedlenie w fascynującym zbiorze dokumentacji artystycznej. Dostępne materiały habilitacyjne zostały starannie zgromadzone, prezentując nie tylko bogactwo prezentowanych dzieł, ale również profesjonalizm i staranność w dokumentowaniu artystycznych dokonań.

Szczegółowe opisy zawarte w dokumentach dostarczają kompletnych informacji na temat treści wystaw oraz głęboko zakorzonego zamysłu artystycznego autorki. To nie tylko dowód na doskonałe przygotowanie i pełne zaangażowanie Pani dr Anny Król w dokumentację własnej pracy, lecz także kluczowy element do pełnego zrozumienia oraz docenienia jej twórczych osiągnięć.

Szczegółowo opisana wystawa **"Poznanie. Zapominanie. Przebudzenie. Japońska sztuka buddyjska z kolekcji polskich"** stanowi fascynującą podróż przez fenomen sztuki buddyjskiej, a przedstawienie jej w Polsce przez Muzeum Manggha w Krakowie w 2020 roku było wyjątkowym wydarzeniem. Ekspozycja ta skupiała się na wizerunkach Buddy, mnichach, mędrcach i strażnikach

wiary, przenosząc widza w bezpośrednią relację z tymi wyjątkowymi dziełami. Nie tylko samą sztuką, lecz również bogactwem oraz atrakcyjnością aranżacji wyróżniała się ta wystawa. Niesamowita sceneria została zbudowana w oparciu o intensywny kolor czerwony, co w połączeniu ze światłami wydobywającymi się z mroku galerii, nadawało całej przestrzeni wyjątkowy charakter. Dodatkowo, wykorzystanie charakterystycznego budynku i jego konstrukcji w formie bryły więźby dachowej z pewnością nadawało wystawie unikalny kontekst.

Takie podejście do aranżacji nie tylko podkreślało estetyczną wartość wystawy, ale także tworzyło atmosferę, która wzbogacała doświadczenie widza, pozwalając mu w pełni zanurzyć się w świecie sztuki buddyjskiej.

Z zainteresowaniem czyta się opis wystawy **"Maria Sibylla Merian z kolekcji Kunstkabinett Strehler"** zorganizowanej przez Panią dr Annę Król w Muzeum Manggha. Ta fascynująca prezentacja sztuki botanicznej łączyła dzieła wybitnej entomolożki i podróżniczki, Marii Sibylli Merian, z współczesnymi dokonaniem w dziedzinie sztuki botanicznej zarówno europejskiej, jak i japońskiej.

Ekspozycja skupiała się na prezentacji 69 miedziorytów kolorowanych przez samą artystkę, co dodatkowo podkreślało niezwykle umiejętności Merian jako twórczyni. Pani dr Anna Król zdecydowała się na oryginalną kolorystykę perłowo białą i zieloną, co w połączeniu z charakterystycznym oświetleniem stworzyło niemal iluzjonistyczną atmosferę. To szczególne zestawienie barw oraz rytmiczne rozmieszczenie grafik stworzyły unikalny przewodnik po albumie-zielniku, co wzbogaciło doświadczenie zwiedzających.

Poprzez tę wystawę, Pani dr Anna Król nie tylko przywróciła do pamięci postać Marii Sibylli Merian, ale także ukazała jej twórczość w kontekście współczesnej sztuki botanicznej, tworząc inspirującą i edukacyjną przestrzeń dla zwiedzających.

Kolejna warta uwagi wystawa **"Ja, kot. Koty w sztuce Japonii i Zachodu"** zorganizowana przez Muzeum Manggha. Pomysł wykorzystania mistrzowskich drzeworytów ukiyo-e z kolekcji Feliksa „Mangghi” Jasińskiego, które przedstawiały "kocie sprawy", jest niezwykle fascynujący i kreatywny. Wystawa ta ukazywała różnorodne aspekty kotów w sztuce japońskiej i zachodniej, od ich piękności po zabawy, igraszki i nawet demony w formie kotów.

Rozmieszczenie wystawy na całej przestrzeni muzealnej, zarówno wewnętrznej, jak i zewnętrznej, oraz podział na trzy strefy poprzedzone bramami nadające rytm przestrzeni, nawiązywały do teorii ścian i tworzyły spójny kontekst dla prezentowanych dzieł. Dobór "kocich kolorów" - czarnego, białego, rudawego i burawego - dodatkowo wzbogacał wizualną narrację wystawy, nadając jej unikalny charakter.

Dodatkowym elementem, który z pewnością przyciągał uwagę zwiedzających, były wyświetlane ruchome animacje, co dodawało dynamicznego i interaktywnego elementu do całego doświadczenia. Podejście to sprawiło, że wystawa nie tylko prezentowała dzieła sztuki, ale także wprowadzała widza w fascynujący świat kocich historii i symboliki.

Opis wystawy **"Watanabe Seitei. Imaginarium natury. Z kolekcji Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha. Dar Raymonda Milewskiego"** brzmi niezwykle zachęcająco. Prezentacja ta, zorganizowana z zamiłowaniem do sztuki japońskiej, japonizmu oraz natury, skupia się na twórczości wybitnego artysty, Watanabe Seitei. Ekspozycja obejmuje piękny zbiór obrazów przedstawiających kwiaty i ptaki, malowane na pionowych zwojach, drzeworyty barwne oraz ilustrowane książki.

Ciekawe jest także zastosowanie czterech kolorów jako tła dla wystawy: złamany szary, jasny brąz, ciemnozielony, brunatnoczarny i ciemnogrnatowy. Te barwy, identyczne jak podobrazia, razem z delikatnymi światłami muskającymi ściany, wprowadzają widza w atmosferę efemeryczną

i kruchości natury. Wybór tych kolorów jako tła może dodatkowo podkreślać subtelność i delikatność dzieł Watanabe Seitei, tworząc spójną i harmonijną prezentację. Opisuje to nie tylko zbiór dzieł artysty, ale także atmosferę, jaką stworzono wokół wystawy, co zapewne przyczyniło się do jeszcze głębszego zanurzenia widza w świat sztuki japońskiej i interpretacji natury przez pryzmat dzieł Watanabe Seitei.

Opis działań artystycznych Pani dr Anny Król, zwłaszcza w kontekście omówienia dziesięciu spośród kilkudziesięciu wystaw w ramach jej dzieła habilitacyjnego, ukazuje skrupulatność, zaangażowanie i głęboką wnikliwość w podejmowane tematy. Przyglądając się pięciu z nich, które są częścią tego obszernego dzieła habilitacyjnego, Habilitantka nie tylko przedstawiła ideowe założenia kuratorskie, ale także zastosowane rozwiązania estetyczne mające na celu podniesienie waloru prezentowanych dzieł.

Rzetelne omówienie zarówno aspektów teoretycznych, jak i praktycznych kurateli artystycznej dowodzi głębokiej wiedzy i zrozumienia dziedziny sztuki przez Panią dr Annę Król. Oryginalność wypowiedzi artystycznej oraz potrzeba eksperymentowania i odkrywania nowych obszarów w sztuce są z pewnością kluczowymi elementami, które charakteryzują jej podejście.

Wnioski płynące z autoreferatu sugerują, że działania artystyczne Habilitantki nie tylko stanowią świadectwo obecnych osiągnięć, ale również przewidują ewolucję i rozwój, co jest gwarancją kontynuacji osiągnięcia ambitnych celów artystycznych.

DYDAKTYKA

Dr. Anna Król, pełniąc rolę wykładowcy, organizatora oraz kuratorki, wykazała się znaczącym zaangażowaniem w rozwój swoich studentów poprzez organizację różnorodnych wystaw. Te inicjatywy miały na celu umożliwienie studentom prezentacji własnych prac, zarówno indywidualnych, jak i tych zrealizowanych pod jej nadzorem i kierunkiem. Jako kierownik Pracowni Edukacji i Upowszechniania Sztuki, aktywnie realizuje programy związane ze studiami licencjackimi i magisterskimi.

W ramach tych działań, dr Anna Król wplata w program przekazywane do studentów treści i cele wynikające z wieloletnich badań, doświadczeń dydaktycznych oraz własnej aktywności twórczej. Niektóre z tych celów obejmują zagadnienia:

- zapoznanie studentów z metodami podnoszącymi umiejętności studiowania, a także rozwój własnych zainteresowań twórczych;
- poznanie różnorodnych form prezentacji sztuk plastycznych w muzeach i galeriach;
- projektowanie scenariuszy i aranżacji plastycznych wystaw stałych i czasowych, problemowych i monograficznych, także pokazów jednodniowych, jako sposobów promocji szerszych zjawisk i tematów;
- nabycie umiejętności przeprowadzania analiz poznawanych „form upowszechniania kultury i promocji” pod kątem realizacji zakładanych, a w rezultacie wyboru właściwej strategii w zależności od środków, sytuacji i okoliczności zewnętrznych;
- zdobycie narzędzi, dzięki którym studenci będą mogli podjąć się kreatywnej organizacji każdego rodzaju prezentacji wraz z towarzyszącym jej programem edukacyjnym.

Prowadzone przez Panią dr Annę Król zajęcia dostarczają studentom nie tylko umiejętności skutecznego wyszukiwania i selekcji materiałów naukowych, ale także rozwijają ich zdolności prezentacyjne. Student poznaje różnorodne koncepcje dydaktyki i metodyki przedmiotowej, obejmujące zarówno perspektywę historyczną, jak i współczesne podejścia. Ponadto, zdobywa praktyczne umiejętności prowadzenia referatów wraz z prezentacją multimedialną.

Jednym z kluczowych obszarów działań kuratorsko-wystawienniczych dr Anny Król jest badanie lokalnej kultury i środowiska. W rezultacie tych badań powstają wystawy, które są skierowane nie tylko do społeczności lokalnej, ale również dla turystów. Habilitantka podkreśla, że każda wystawa powinna być dostosowana zarówno do miejscowej społeczności, jak i dla odwiedzających turystów. Interesujący aspekt działań Pani dr Anny Król to także angażowanie mieszkańców w proces tworzenia wystaw. To podejście nie tylko integruje lokalną społeczność, ale także sprawia, że wystawa staje się rezultatem wspólnego wysiłku. Wszystko to poparte jest rozbudowaną refleksją teoretyczną, która uwzględnia najnowsze trendy kulturoznawcze i wystawiennicze. To kompleksowe podejście do edukacji i kuratorstwa, które zarówno rozwija praktyczne umiejętności, jak i zakorzenia się w teoretycznym kontekście.

Działania Habilitantki w okresie pandemii i lockdownu (2020–2021) ukazują jej kreatywność i empatię w odpowiedzi na trudne realia. Integralną częścią jej działań stały się projekty site-specific, czyli związane bezpośrednio z konkretnym miejscem. W tym przypadku, Habilitantka wykorzystwała tę formę sztuki do nawiązania wizualnego kontaktu z ludźmi, którzy również byli uwięzieni w domach, doświadczając opresyjnej sytuacji i niepewności.

Poprzez aranżowanie wystaw w oknach opustoszałych biurów, witrynach zamkniętych lokali gastronomicznych i sklepów, Habilitantka stworzyła swoistą sieć ekspozycji rozsianych po Krakowie. Te site-specific wystawy nie tylko dostarczały estetycznych doznań, ale także pełniły funkcję społeczną. W trudnym czasie pandemii, kiedy przestrzenie wystawiennicze były zamknięte, ta inicjatywa pozwalała na oswojenie lęków i niepokoju, jednocześnie zwracając uwagę na elementy nadziei. To wyjątkowe podejście do sztuki, której celem było przyniesienie pocieszenia, refleksji i ukojenia w trudnych czasach.

Pani dr Anna Król zrealizowała wiele dyplomów studenckich, brała czynny udział w konferencjach międzynarodowych w takich jak: Budapeszt, Japonisme in Austro-Hungarian Monarchy 1 w 2018 r. Budapeszt, Japonisme in Austro-Hungarian Monarchy 1, 2018 r. czy Paryż, Biblioteka Polska, Towarzystwo Historyczno-Literackie, L'Esprit curieux: Collectionner en Europe de Vasari à nos jours. Habilitantka jest autorką licznych publikacji prezentowanych w różnych wydawnictwach popularno-naukowych.

Należy zwrócić uwagę, że Pani dr Anna Król jest autorką wielu książek takich jak: „*Olga Boznańska*”, Wrocław 2003 r. „*Utamaro Kitagawa (1753–1806)*”. Katalog dzieł artysty w kolekcjach polskich, Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, Kraków 2013 r. (pol./ang) „*Ajnowie, górale i Bronisław Piłsudski. Bronisław Piłsudski 2018. Refleksje i pytania na marginesie wystawy, [w:] Bronisław Piłsudski w stulecie śmierci. W stronę Niepodległej. Materiały pokonferencyjne*”, red. nauk. Anna Król, Wioletta Laskowska-Smoczyńska, Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha, Kraków 2020, s. 58–69 (pol./ang.).

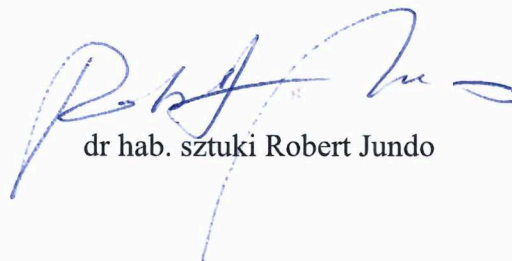
Filozofia Pani dr Anny Król, która przekracza granice uczelni i integruje edukację, praktykę oraz ekspozycję publiczną, stanowi inspirujący model dla kształtowania przyszłych artystów. Jej

podejście podkreśla znaczenie wyjścia poza tradycyjne mury uczelni i angażowania się w przestrzeń publiczną, co może przyczynić się do rozwijania szerszej sceny artystycznej.

W połączeniu z akcentem na wartościowym wkładzie w kulturę i sztukę, filozofia Pani dr Anny Król zachęca do poszukiwania głębszego znaczenia w twórczości artystycznej. Podkreślanie ekspozycji publicznej jako formy komunikacji z szeroką publicznością nie tylko przyczynia się do rozwoju umiejętności artystycznych, ale także sprzyja budowaniu mostów między artystą a społeczeństwem. To holistyczne podejście, które ukierunkowuje studentów na stawianie się nie tylko wykwalifikowanymi artystami, ale również aktywnymi uczestnikami kultury, gotowymi na konstruktywny wkład w szerszy kontekst społeczny.

KONKLUZJA

Po zapoznaniu się z dorobkiem twórczym i dydaktycznym dr Anny Król, nie mam wątpliwości, co do wartości i jakości artystycznej przedstawionego przez Habilitantkę dorobku oraz wskazanego osiągnięcia artystycznego (dzieła habilitacyjnego) pt. „JAPONIZM – NATURA – ARTYSTA cykl aranżacji plastycznych wystaw” zrealizowanego w dziedzinie sztuki, dyscyplinie artystycznej sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki przeprowadzanych przez Akademię Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie. Potencjał i poziom artystyczny prac doktor Anny Król wnoszą znaczny wkład w rozwój i dorobek Habilitantki. Wysoko oceniam osiągnięcia artystyczne, twórcze, naukowe i dydaktyczne Habilitantki, które spełniają w pełni wymagania art. 219, ust. 1, pkt 2 i 3 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 478 ze zm.) W związku z powyższym wniosek o nadanie takiego stopnia Pani doktor Annie Król zdecydowanie popieram.

dr hab. sztuki Robert Jundo

